

Skupinska fotografija ruskih vojnih ujetnikov in avstrijskih stražarjev leta 1917, hranjena v kapeli. Foto: neznan avtor, 1917, arhiv ZVKDS OE Kranj.

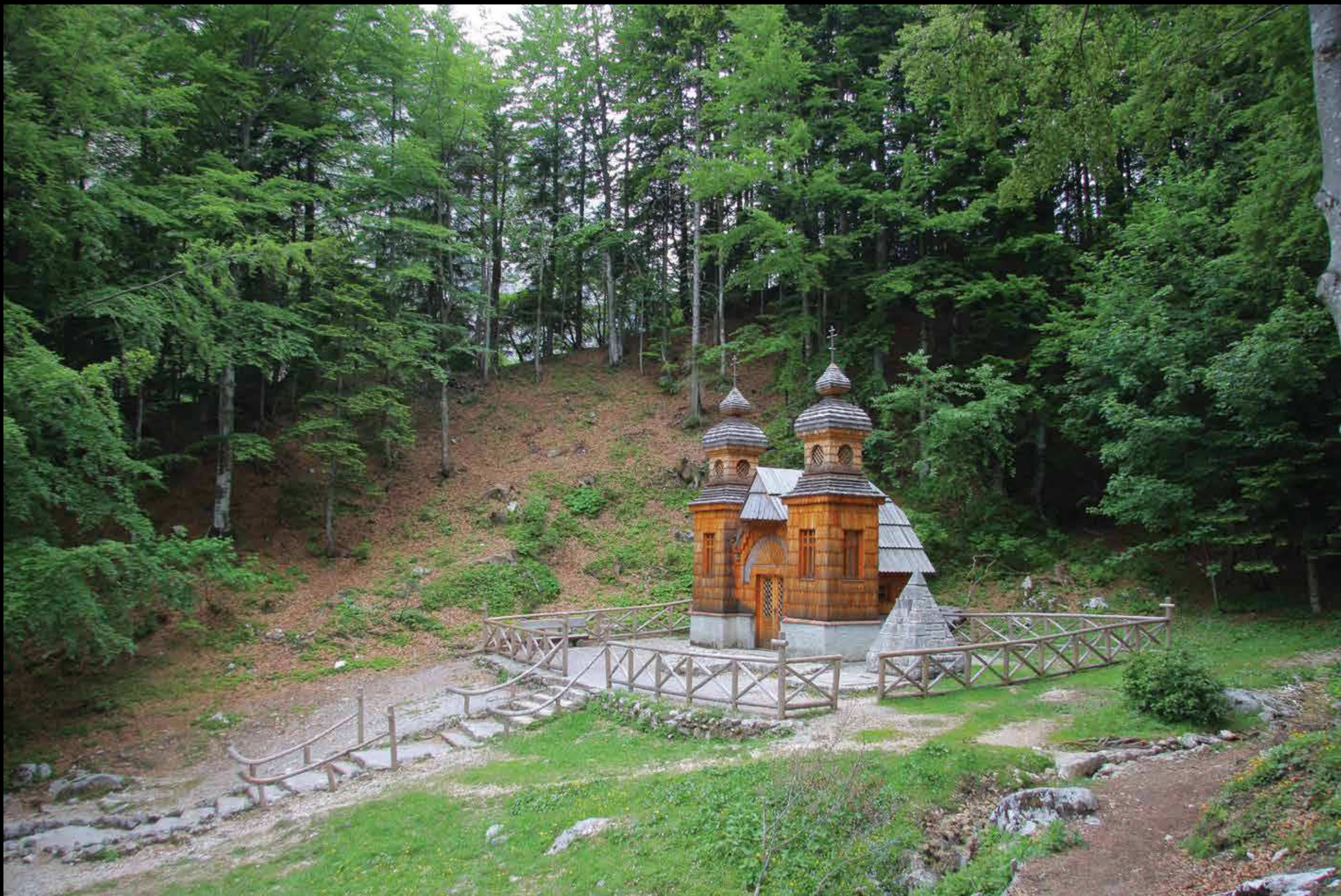
Odgovorna konservatorka: Renata Pamić, univ. dipl. soc. in inž. gradb.

Med prvo svetovno vojno (1914-1918) je bila Kranjska gora pomembno križišče vojaških prehodov. Zaradi italijanske vojne napovedi Avstriji maja 1915, je bila povezava zaledja s fronto ob reki Soči strateškega pomena. Avstrijska vojaška komanda je v letih 1915-1916 za gradnjo ceste od Kranjske gore prek Vršiča do Trente angažirala več kot 10000 ruskih vojnih ujetnikov. Marca 1916 je snežni plaz zasul več kot sto ruskih vojnih ujetnikov. V njihov spomin so leta 1917 preživeli ruski ujetniki zgradili kapelico, posvečeno Sv. Vladimirju. Stavba je bila zasnovana v skladu z njihovo stavbno tradicijo, ki so jo prinesli iz domačega okolja. Kot gradivo je bil uporabljen pretežno les, ki je bil graditeljem domač material in ki je bil v težkih vojnih razmerah tudi najlažje dosegljiv. Kapelica je zasnovana kot preprosta enoprostorna stavba s stranskima čebulastima zvonikoma v ruskem slogu. Skozi vhod pridemo v osrednji prostor, kjer je postavljen ikonostas, pod katerim je lesen oltar iz smrekovih okroglic. Kapelica je pritrčena, pokrita z dvokapno streho. Konstrukcija tvori betonski zidec z lesenim skeletom, ki ga zunaj zapira opaž iz skodel, znotraj pa opaž iz smrekovih desk. Prvotna kapelica je bila prvotno obložena v smrekovo lubje, ki se zaradi agresivnega alpskega podnebja ni ohranilo. Pri nadaljnjih obnovah je lubje zamenjano s smrekovimi skodlami. Med prvo svetovno vojno je bil okoli kapelice pašnik, bližnji gozdovi, pa so bili za potrebe gradnje ceste posekani.

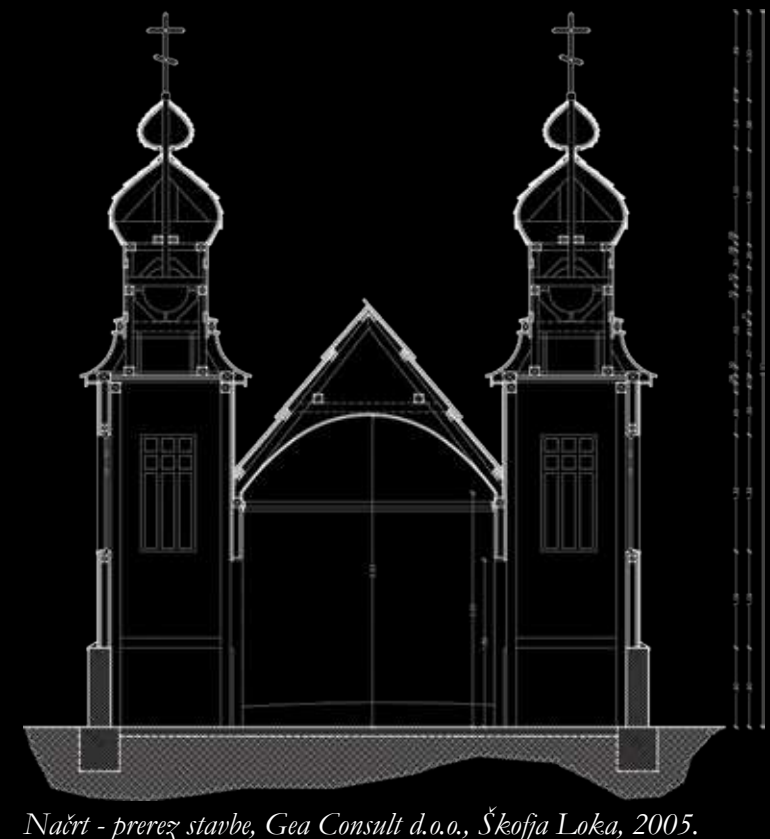

Ruska kapelica po obnovi 1996. Foto: Renata Pamić, 1996, arhiv ZVKDS OE Kranj.

Zaradi zaraščenosti območja in vlage je kapelica začela hitro propadati. Streha je zamakala zaradi dotrajanosti nosilnega lesa na čebulastih zvonikih in dotrajanih skodel, z notranjih lesenih oblog je odpadal apneni belež. Deli oltarja so strohneli, vlaga je uničila večino reprodukcij ikon, svečniki in lestenci pa so bili oropani originalnih delov. Od leta 1991 je sledila obnova: izdelava načrta kapelice, natančen popis inventarja in potrebnih posegov na objektu, opremi in okolici. Iz lesa bližnje okolice je bil rekonstruiran oltarni kot, po vzoru še ohranjenih so bili izdelani manjkajoči deli opreme. Zaradi vlage je bila izvedena vertikalna izolacija temeljev, drenaža, menjava lesa in skodel na delu čebulastih zvonikov, izoliranje in prekritje strehe z macesnovimi skodlami. Zunanje stene so bile očiščene alg in mahu. Za obnovo kapelice je bil uporabljen macesnov in smrekov les in kamen iz bližnje okolice. Kapelica je ponovno postala predmet zanimanja, zato je bil izdelan informativni pano. Ob 80. letnici tragičnih dogodkov na Vršiču so bili obnovljeni tudi grobovi ruskih vojnih ujetnikov pod Erjavčevo kočo in Ruski križ ob cesti. Dela so bila zaključena leta 1996. Za obnovo Ruske kapelice je leta 1998 konservatorka Renata Pamić prejela Steletovo priznanje. Potres leta 1998 je na kapelici povzročil večje premike lesene konstrukcije, v kapelico je začelo intenzivno zamakati. Leta 2002 je bilo ugotovljeno, da je nosilno ogrodje na legah strohnelo, zaradi česar se je kapelica močno posedla in nagnila. Grozila je porušitev kapele. Leta 2005 je bila zato kapela temeljito obnovljena. S posegi ob zadnji obnovi so bile lege izolirane in nameščene na distančnike, tako da je omogočeno prezračevanje konstrukcije. S posekom drevja v okolici in zračnim koridorjem je bilo doseženo boljše osonečenje in prezračevanje kapelice. V območju kapelice je bil izdelan mostiček, ki pelje do terase, kjer so bile odkrite prvotne taboriščne barake.

Ruska kapelica po obnovi. Foto: Bernarda Jesenko Filipič, 2009, arhiv ZVKDS OE Kranj.

Načrt - prečez stavbo, Geo Consult d.o.o., Škofja Loka, 2005.

Kapelica je bila večkrat oropana, nazadnje so bile leta 2011 odtujene bakrene obrobe, ki so bile nadomeščene s pocinkano pločevino. Ruska kapelica je bila že leta 1985 razglašena za kulturni spomenik z Odlokom o razglasitvi kulturnih in zgodovinskih spomenikov v občini Jesenice (Ur. vestnik Gorenjske št. 1 / 1985). ZVKDS OE Kranj je pripravil in pristojnemu ministrstvu posredoval tudi strokovne podlage za razglasitev Ruske kapelice za spomenik državnega pomena.

Ruska kapelica je edinstven kulturni zgodovinski spomenik ne le nacionalnega ampak tudi mednarodnega pomena. Kapela je simbol slovensko-ruskega prijateljstva, ki se zaradi vsakoletne komemoracije v spomin umrlih ruskim ujetnikom še stopnjuje.